

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2007-2008

13 FEBRUARI 2008

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 5bis van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, betreffende de verklaring van de benadeelde persoon

(Ingediend door mevrouw Christine Defraigne en de heer Berni Collas)

TOELICHTING

Door de wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek werd in de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering artikel 5bis ingevoegd, waardoor de hoedanigheid van benadeelde persoon werd gecreëerd. De bedoeling hiervan is dat het slachtoffer van een misdrijf niet in het ongewisse wordt gelaten over het gevolg dat aan zijn klacht is gegeven. De hoedanigheid van benadeelde persoon houdt zowat het midden tussen die van de gewone klagende partij en die van burgerlijke partij.

Om deze hoedanigheid te verkrijgen, moet men wel beantwoorden aan bepaalde voorwaarden, die in de wet staan. De verklaring bevat :

- naam, voornaam, plaats en datum van geboorte, beroep en woonplaats van de betrokkene;
- het feit dat de oorzaak is van de schade geleden door de betrokkene;
- de aard van deze schade;
- het persoonlijk belang dat de betrokkene doet gelden.

De klager, nu « benadeelde persoon », kan dan op de hoogte worden gehouden, al naargelang het geval :

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2007-2008

13 FÉVRIER 2008

Proposition de loi modifiant l'article 5bis de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale concernant la déclaration de personne lésée

(Déposée par Mme Christine Defraigne et M. Berni Collas)

DÉVELOPPEMENTS

La loi du 12 mars 1998 relative à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction a inséré dans le Titre préliminaire du Code de procédure pénale l'article 5bis créant le statut de personne lésée. Celui-ci a pour but de ne pas laisser la victime d'une infraction dans l'ignorance des suites réservées à sa plainte. Le statut de personne lésée se situe, en réalité, à mi-chemin entre celui de simple plaignant et celui de partie civile constituée.

Il faut bien entendu remplir certaines conditions, énoncées par la loi, pour pouvoir en bénéficier. La déclaration doit indiquer :

- les nom, prénom, lieu et date de naissance, profession et domicile du déclarant;
- le fait générateur du dommage subi par le déclarant;
- la nature de ce dommage;
- l'intérêt personnel que le déclarant fait valoir.

Le plaignant, devenu « personne lésée », va ainsi pouvoir être tenu au courant, selon les cas :

- van de eventuele seponering van zijn zaak en van de reden hiervan;
- van het instellen van een gerechtelijk onderzoek;
- van de bepaling van een rechtsdag voor het onderzoeks- en vonnisgerecht.

De benadeelde persoon krijgt ook het recht om ieder document dat hij nuttig acht te doen toevoegen aan het dossier.

De benadeelde persoon kan zich vervolgens, als de zaak niet geseponerd is, burgerlijke partij stellen. De verklaring van benadeelde persoon kan in verschillende stadia van de procedure worden opgesteld: voor de onderzoeksrechter die werd verzocht een onderzoek in te stellen, voor de onderzoeksgerechten, of nog voor de feitenrechter tot het sluiten van de debatten en dit alleen bij een gerecht van eerste aanleg.

Indien de klacht echter geseponerd is, kan het slachtoffer de strafvordering in gang zetten door een rechtstreekse dagvaarding. Deze handelswijze is wel alleen mogelijk voor overtredingen en voor wanbedrijven die tot de bevoegdheid van de correctionele rechtbank behoren. Strafvordering blijft de verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie.

Het verkrijgen van de hoedanigheid van benadeelde persoon kan dus zeker van belang zijn. Ongeacht de ernst van het misdrijf, wil het slachtoffer doorgaans graag op de hoogte worden gehouden van de gevolgen van zijn zaak. Dit stelt hem gerust en geeft hem de mogelijkheid te reageren op onverwachte wendingen van de procedure. Uit een recente peiling van Test-Aankoop bleek dat 66% van de mensen die na een misdrijf een verklaring afleggen bij de politie zeggen dat hun handelingen geen enkel resultaat hebben gehad. 59% van de ondervraagden kloegen erover dat zij niet de minste informatie hadden gekregen over de behandeling van hun dossier. Volgens Test-Aankoop gaat het hier om een lacune op het niveau van de informatie, die gevolgen heeft voor de algemene tevredenheid van de slachtoffers wat het gevolg van hun klacht betreft (1).

Om een verklaring van benadeelde persoon af te leggen dient men echter een formaliteit te vervullen. In de wet staat immers dat de persoon die graag de hoedanigheid van benadeelde persoon zou verkrijgen zich zelf naar het secretariaat van het openbaar ministerie moet begeven, of zich daar moet laten vertegenwoordigen door zijn advocaat, om de verklaring af te leggen.

Dit is geen bijzonder ingewikkelde procedure, maar ze kan worden verbeterd zodat het leven van het slachtoffer gemakkelijker wordt gemaakt. Dit verzoek

(1) Jooken K. et Sermeus G., « Follow-up van aangifte faalt », *Test-Aankoop*, december 2007, nr. 515, blz. 10-15.

- de l'éventuel classement sans suite de son affaire et du motif qui justifie ce classement;
- de sa mise à l'instruction judiciaire;
- de la fixation d'une date d'audience devant la juridiction d'instruction ou de jugement.

La personne lésée aura également le droit de faire joindre au dossier tout document qu'elle estime utile.

La personne lésée pourra, ensuite, intervenir comme partie civile si l'affaire n'a pas été classée sans suite. La déclaration de personne lésée peut être exercée à différents stades de la procédure: soit entre les mains du juge d'instruction préalablement requis d'instruire, soit devant les juridictions d'instruction, soit devant le juge du fond jusqu'à la clôture des débats et uniquement devant les juridictions de premier degré.

Si la plainte, par contre, a été classée sans suite, la victime pourra toujours mettre l'action publique en mouvement par citation directe. Ce mode de mise en œuvre n'est cependant possible que pour les contraventions et les délits relevant de la compétence du tribunal correctionnel. A noter que l'action publique restera exercée par le ministère public.

L'obtention du statut de personne lésée n'est donc pas dépourvue d'intérêt. Quelle que soit la gravité de l'infraction, la victime souhaite généralement être tenue au courant des suites réservées à son affaire. De quoi la rassurer et de lui permettre de réagir aux aléas de la procédure. Un sondage récent, réalisé par *Test Achats*, montre que 66 pour cent des personnes qui à la suite d'une infraction ont fait une déposition auprès de la police affirment que leur démarche n'a donné aucun résultat. 59 pour cent se plaignent de ne pas avoir reçu la moindre information au sujet du traitement de leur dossier. Il s'agit, selon *Test Achats*, d'une lacune au niveau de l'information qui se répercute sur la satisfaction globale des victimes à l'égard des résultats de leur plainte (1).

La déclaration de personne lésée nécessite, toutefois, la réalisation d'une formalité. En effet, la loi prévoit que la victime qui désire se voir octroyer le statut de personne lésée doit se déplacer, elle-même ou son avocat, au secrétariat du ministère public pour déposer sa déclaration.

Le procédé n'est pas spécialement compliqué mais il pourrait être amélioré pour faciliter la vie de la victime. Cette demande ne constituant ni plus ni moins

(1) Jooken K. et Sermeus G., « Manque de suivi des plaintes », *Test Achats*, décembre 2007, n° 515, pp. 10-15.

is een logische aanvulling van een klacht en het zou dan ook eenvoudiger zijn om gewoon aan de benadeelde persoon voor te stellen om de verklaring op te stellen op het moment dat hij de klacht indient bij het politiebureau. Het politiebureau zou dan de verklaring kunnen doorsturen naar het secretariaat van het parket.

Dankzij dit systeem hoeft de klager zich niet naar de rechtbank van eerste aanleg te begeven, die doorgaans verder gelegen is dan het plaatselijke politiecommissariaat. Het secretariaat van het parket is trouwens niet voortdurend open. Daarenboven is het voor mensen die net het slachtoffer zijn geweest van een misdrijf en die psychologisch zwak staan niet altijd prettig om dergelijke stappen te moeten ondernemen.

De politie kan het slachtoffer bij het indienen van de klacht informeren over het bestaan van deze procedure en de mogelijkheden die ze biedt. Sommige politiebureaus geven trouwens al de verklaringen die slachtoffers kunnen invullen om ze vervolgens bij het parket af te geven.

In dit voorstel wordt dus de keuze geboden aan de klager om een verklaring van benadeelde persoon af te leggen, hetzij op het politiebureau, waarna dit bureau ze aan het parket bezorgt, hetzij rechtstreeks bij het secretariaat van het openbaar ministerie.

In het voorstel wordt ook de mogelijkheid gecreëerd voor het openbaar ministerie om de verklaringen van benadeelde persoon die niet beantwoorden aan de door de wet vereiste voorwaarden af te wijzen, meer bepaald wanneer de persoon die de verklaring heeft gedaan hier geen persoonlijk belang bij heeft, of wanneer de verklaring zonder grond is. De hoedanigheid van benadeelde persoon hoort immers niet te worden toegekend aan een klager die geen schade heeft ondervonden van het misdrijf.

*
* *

que le complément logique de la plainte, il serait plus simple d'offrir à la personne lésée l'opportunité de remplir cette déclaration lors du dépôt de sa plainte au commissariat de police. Celui se chargerait, ensuite, de la transmettre au secrétariat du parquet.

Ce système évitera au plaignant de devoir se déplacer jusqu'au siège du tribunal de première instance qui est généralement plus éloigné que le commissariat de police local. En outre, le secrétariat du parquet n'est pas ouvert en permanence. De plus, s'astreindre à ce genre de démarches n'est jamais agréable pour la personne qui vient d'être victime d'une infraction et dont l'état psychologique est généralement fragilisé.

La police informera la victime lors du dépôt de sa plainte de l'existence de cette voie et de ses modalités. Certains commissariats de police délivrent d'ailleurs déjà les déclarations à remplir en vue d'être remises au secrétariat du parquet.

En conséquence, la présente proposition préconise d'offrir au plaignant le choix de déposer la déclaration de personne lésée soit au commissariat de police, afin qu'elle puisse ensuite être transmise, par celui-ci, au parquet, soit directement, lui-même, au secrétariat du ministère public.

La proposition prévoit aussi la possibilité pour le ministère public d'écarter les déclarations de personne lésée qui ne répondraient pas aux conditions exigées par la loi, plus précisément l'absence d'intérêt personnel dans le chef de la personne qui a rempli la déclaration ou le caractère non fondé de celle-ci. Il convient en effet de ne pas attribuer ce statut de personne lésée à un plaignant qui n'aurait subi aucun dommage résultant de l'infraction.

Christine DEFRAIGNE.
Berni COLLAS.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel *5bis* van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A) § 2, derde lid, wordt aangevuld als volgt :

« , dan wel door het politiecommissariaat, die ze zal doorgeven aan het secretariaat van het openbaar ministerie. »

B) er wordt een § 4 ingevoegd, luidend :

« § 4 Het openbaar ministerie kan weigeren gevolg te geven aan de verklaring van benadeelde persoon indien het van oordeel is dat de persoon die deze verklaring heeft gedaan, geen persoonlijk belang kan doen gelden of indien deze verklaring kennelijk niet op gegronde redenen berust. »

19 december 2007.

PROPOSITION DE LOIArticle 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

À l'article *5bis* de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale, inséré par la loi du 12 mars 1998, sont apportées les modifications suivantes :

A) le § 2, alinéa 3, est complété comme suit :

« ou par le commissariat de police qui la transmettra au secrétariat du ministère public »

B) il est inséré un § 4 rédigé comme suit :

« § 4 Le ministère public peut refuser de donner suite à la déclaration de personne lésée s'il estime que la personne qui fait la déclaration ne justifie pas d'un intérêt personnel ou que la déclaration n'est manifestement pas fondée sur des justes motifs »

19 décembre 2007.

Christine DEFRAIGNE.
Berni COLLAS.